

O myších a lidech

John Steinbeck

Analýza uměleckého díla

Zasazení výňatku do kontextu díla

- George a Lennie cestují směrem k ranči, na kterém mají domluvenou práci. Lennie má po kapsách mrtvé myši, protože rád hladí jejich kožíšek. O poslední práci na ranči přišli kvůli Lenniemu, protože si chtěl pohladit šaty jedné dívky. Když ji nepouštěl, dívka začala křičet a obvinila Lennieho, že ji znásilnil. George se s Lenniem schovávali a potom utekli. Lennieho snem je starat se o králíky. George mu vypráví, že až si našetří dost peněz, budou mít své malé hospodářství. Na ranči pracují a seznamují se s místními zaměstnanci a obyvateli. Lennie má přikázáno mlčet, aby si ho nikdo nevšiml, že je hloupý. Správcův syn Curly je namyšlený a zlý a vyvolává konflikty. Vyprovokuje Lennieho, aby sevřel jeho pěst a Lennie mu omylem rozdrť ruku, neboť Lennie neumí ovládat svou sílu. Curlyho žena chodí flirtovat se zaměstnanci. Všichni věří, že kvůli ní bude na ranči jednou velký problém. Lenniemu je zakázáno se s Curlyho manželkou bavit, aby zase něco nezpůsobil.

Na farmě se narodila štěňata a Lennie za nimi chodí do maštale, protože je rád hladí. Protože nezná svou sílu, jedno štěně nechtěně zabije. Za Lenniem přijde Curlyho žena. Vypráví mu, že také ráda hladí jemné věci, nejradši ale své vlasy. Nabídne Lenniemu, aby si je také pohladil. Lennie to udělá, ale příliš ji cuchá vlasy a Curlyho žena křičí. Lennie se bojí, aby George neuslyšel křik (má strach, že mu George nedovolí hlídat králíky, když bude dělat problémy), a proto zacpe Curlyho ženě pusku a omylem jí zlomí vaz. Když ostatní najdou mrtvé tělo Curlyho manželky, dojde jim, že to má na svědomí Lennie. Celý ranč do hledá, aby ho zlynčoval. George ale ví, kde se Lennie schovává. Dorazí k Lenniemu dříve než ostatní. Vypráví mu o tom, jak se Lennie bude starat o králíky, až budou mít své malé hospodářství a zastřelí ho, aby ho uchránil před zlynčováním.

Téma a motiv

- Téma je odsouzení k rasismu a vykořisťování. Hlavní myšlenka je zachycení, jak se může rozpadnout lidský sen, příběh přátelství a lásky.
- Motivy jsou přátelství, duševní zaostalost, cesta za snem, život na farmě, touha po štěstí, chudoba, rasismus, násilí, podlost, nenaplněný život, oběť a zklamání.

Časoprostor

- Děj se odehrává na farmě u obce Soledad ve 30. letech 20. století

Kompoziční výstavba

- Er-forma – zprostředkovává děj z vnější perspektivy
- Stavba textu je jednoduchá a přehledná, neobsahuje úvahy
- Nejdůležitější je maximální sevřenost (logická výstava zápletky, zúžené spektrum postav)
- 6 kapitol
- Chronologický postup (o minulosti se dozvídáme pomocí jejich dialogů)

- Občas retrospektivní vzpomínky na tetu Kláru Lennieho, na dobu, kdy byl George a Lennie na jiné farmě, kdy museli odejít, (Lennie si chtěl šáhnout na sukni, na materiál, jedné dívky, problém, odešli, George tušil problém).

Literární forma, druh a žánr

- Literární druh je epika
 - Literární žánr je novela.
 - Literární forma je próza
-

Vypravěč / lyrický subjekt

- Nezná motivaci jednání postav ani jejich skryté myšlenky
- Zachycena vnitřní perspektiva postav v některých pasážích (Lennie se hrůzou rozplakal) (Zacloumal jí proto, měl už na ni vztek)

Postavy

- **George Milton** – hodný, pracovitý, obětavý, toužící po spokojeném životě. Přítel Lennieho. I když se na Lennieho neustále zlobí a vyčítá mu, že se o něj musí starat, má ho ve skutečnosti velice rád.
- **Lennie Small** – mentálně postižený, takže se někdy chová naivně a hloupě. Má myšlení a chování jako malé dítě. S Georgem mají sen vlastní farmy, kde chce mít králíčky (miluje hebké věci). Velmi pracovitý (udělá vše, co se mu řekne), silnější postavy, ale svou sílu neumí ovládat.
- **Curley** – žárlivý, malý, zakomplexovaný mladý muž, snaží se vynutit si autoritu, správčův syn
- **Curleyho žena** – krásná, vyzývavá (koketuje s každým mužem), nepříliš inteligentní a rozmazlená. Chtěla být herečkou, osamělá, chybí jí láska, její muž se jí dostatečně nevěnuje
- **Crooks** – černoš, pracuje také na farmě, ostatním se straní (myslí si, že je „černý“ a proto není hoden se bavit s bílými...)
- **Candy** – stařec, který také pracuje na farmě, na jedné ruce mu chybí celá dlaň (je na farmě celkem přebytečný). Nakonec se připojí ke Georgovi a Lenniemu k jejich snu.

Vyprávěcí způsoby

- Často přímá řeč

Typy promluv

- Příběh je postaven na dialogích (má blízko k dramatu)
-

Jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku

- Jednoduchý jazyk
- Slang
- Slova nespisovná – obecná čeština
- Hovorový
- Věty spíše jednodušší
- Přehledná stavba textu

- Citově zabarvená slova
- Vulgarismy
- Krátké popisy

Tropy a figury a jejich funkce ve výňatku

- Kontrast (Lennie Small = příjmení malý, ale přitom hromotluk)
 - Personifikace – stín byl pokojný
 - Metafora – lehký večerní vánek
-

Kontext autorovy tvorby

- 1902–1968, narozen v Salinasu (Kalifornie), zemřel v NY. Zobrazuje dobu hospodářské krize. Jeho knihy jsou jak tragické, tak humorné. Měl mnoho povolání, pracoval taktéž na farmě, ale nejvíce uchytil jako novinář (poté spisovatel). Vyvolal rozruch svým článkem o Vietnamské válce (jeho syn se zúčastnil bojů). Ve svých dílech líčí život nižších vrstev. Nositel Nobelovy ceny.
- Další díla:
 - **Pláň tortilla** – hmorné vyprávění o kalifornských povalečích a ztracencích, kteří po svém vychutnávají život.
 - **Hrozny hněvu** – zfilmováno, román, považovaný za nejvýznamnější, vypráví o rodině vyhnané z pronajaté půdy (musí se odstěhovat). O otřesné bídě za hospodářské krize
 - **Na Plechárně** – první poválečné dílo, veselý případ jeho tvorby, román se zabývá osudy lidí během velké krize
 - **Rýžaček** – Novela o dospívání venkovského chlapce
 - **Na východ od ráje** – Sága o třech generacích rodiny Trasků, vychází z mýtu o Kainovi a Ábelovi
- Jde o jednu z nejvýraznějších a nejznámějších sociálně kritických próz, podobné téma osudů lidí často sezónních dělníků, farmářů a jejich rodin v době hospodářské krize zachytil v románech. Hrozny hněvu (další dílo)
- Příběh farmářů, vleklého vysychání půdy, neúrody, díky tomu nebyli schopni farmáři splácet půjčky, přišli o své farmy a vydali se za novým domovem do Kalifornie
- Autor v té době připojen ke kočovným dělníkům, kdy po Route 66 putoval, hladověl, žíznil, zažil nepřízeň úřadů, snil o lepší budoucnosti
- Pulitzerova cena za tento román.

Literární / obecně kulturní kontext

- Jeho literární tvorba se řadí do světové prózy 1. poloviny 20. století (meziválečné literatury)
- Spadá do tradičního proudu francouzského realismu
- Znaky:
 - 1. sv. válka se významným způsobem odrazila v tvorbě světových autorů
 - Převažují realistické často autobiografické prožitky hrůz z válečných bojišť
 - Zachycení psychických proměn hrdinů
 - Vlastenecké prvky, sílící nenávist k jakýmkoliv projevům války
- Literatura:

- Neorealistické v románech a ságách navazovali na realismus a naturalismus, kladli důraz na hlubší souvislosti mezi dílčími jevy skutečnosti
- Společenskými tématy se zabývala próza se sociální tematikou, popisující tíživé životní podmínky nižších společenských vrstev
- Tvůrci se začali uchýlovat k filozofickým tématům a hledání příčin vzniku těchto politických systémů
- Pracovali také s historickými tématy, s variacemi vinických témat a s fantastickými motivy. Užívali alegorie, paralely.
- Vývoj vědy: teorie relativity – Einstein
- Autoři se odvrátili od příběhu i lineárního času a přiklonili se k vnitřnímu času tak, jak jej prožívá hrdina v proudu svého vědomí.
- Autoři daného období
 - Antonie de Saint – Exupéry – Malý princ (próza – filozofická pohádka)
 - James Joyce – Odysseus (próza – román)
 - Theodore Dreiser – Americká tragédie (próza – román)
- Ztracená generace
 - Tímto termínem označujeme generační skupinu amerických autorů, kteří vystřízlivěli z tzv. amerického snu a nedokázali pochopit bezstarostnost ostatních Američanů
 - Základními tématy v dílech „ztracená generace“ jsou:
 - Zklamání a skepse
 - Rozklad lidských a společenských hodnot
 - Hledání východiska v útěku do přírody nebo kultury
 - Hlavní hrdinové jsou „ztracení“ jednotlivci, kteří nenacházejí nikde zakotvení
 - K autorům ztracené generace patří:
 - Ernest Hemingway – Stařec a moře
 - Erich Maria Remarque – Na západní frontě klid
 - John Steinbeck